

L'impacte de la immigració al Pla d'Urgell

Diego Teruel
Universitat de Lleida

El segle XXI ha significat un extraordinari esclat migratori internacional a Catalunya. Els fluxos d'entrada al país de persones de nacionalitat estrangera s'han multiplicat per 12 des de 1999 i han fet créixer aquest col·lectiu en més d'un milió de persones en els darrers nou anys, fins arribar al nivell que, amb data 1 de gener de 2008 la població estrangera assolía el 15% de la població total de Catalunya, amb una estructura per edats més jove que la de nacionalitat espanyola i força equilibrada per sexes.

Al conjunt de Catalunya gairebé en la totalitat de municipis hi ha presència d'immigrants en major o menor mesura. Al 98% dels 946 municipis de Catalunya hi resideix com a mínim un estranger. Pel que fa a distribució territorial de la població estrangera, està relacionada amb l'oferta ocupacional i residencial, seguint les pautes de concentració de la població total: l'àrea metropolitana de Barcelona, el litoral i les capitals comarcals especialment.

Des de la dècada dels noranta Catalunya va començar a viure un procés migratori intens amb l'assentament de persones de molt diversos orígens, i es va consolidar com un fenomen estructural a conseqüència de factors diversos.

La intensitat d'aquests fluxos ha estat marcada per les necessitats del mercat de treball català, que no han estat cobertes per la població autòctona.

La comarca del Pla d'Urgell, una comarca jove i amb unes dinàmiques pròpies, també ha rebut l'impacte de la immigració igual que altres indrets del país.

1. L'IMPACTE DEMOGRÀFIC AL PLA D'URGELL

Un dels primers impactes que cal analitzar, quan es parla del fenomen migratori, és l'efecte numèric i el pes relatiu que ha tingut sobre el conjunt de la població comarcal.

L'any 2000 el nombre total d'estrangers residents era de 875 persones que representaven el 2,96% del total de població. L'any 2009 aquest percentatge s'havia incrementat fins al 19,90% amb 7.447 efectius, és a dir, s'havia multiplicat gairebé per sis.

L'increment de població al Pla d'Urgell, des de l'any 2000 fins a l'actualitat, ha estat majoritàriament a causa de l'aportació de la immigració, que ha passat de 875 persones a 7.447 l'any 2009. Pel que fa a l'increment de població ha estat de 7.872 persones, de les quals 7.447 eren estrangeres, és a dir, el 83,48%.

La distribució d'aquesta població nouvinguda arribada els darrers anys a la comarca no és homogènia. Hi ha municipis que concentren gran nombre d'estrangers i altres, en canvi, gairebé no en tenen cap.

L'any 2004 els quatre municipis que més població tenen de la comarca, Mollerussa, Torregrossa, Linyola i Bellvís, juntament amb Ivars d'Urgell concentraven el 80,8% dels estrangers; Mollerussa, com a capital comarcal, en tenia més del 50% del total (50,8%).

Pel que fa a la resta de pobles tenien valors inferiors al 5%. Vila-sana, el Poal, Castellnou de Seana i Sidamon no arribaven a l'1%.

Aquesta situació s'ha mantingut fins l'any 2008 encara que amb alguns canvis. Els cinc municipis amb més població: Mollerussa, Bellvís, Linyola, Torregrossa i Bell-lloc d'Urgell, tenen més de les 3/4

Any	Total estrangers	Percentatge estranger	Total població
2000	875	2,96%	29.154
2001	1.080	3,62%	29.872
2002	1.669	5,49%	30.393
2003	2.171	7,02%	30.394
2004	2.939	9,25%	31.757
2005	4.777	14,01%	34.106
2006	5.505	15,81%	34.802
2007	6.305	17,48%	36.052
2008	6.314	17,51%	36.069
2009	7.447	19,90 %	37.386

Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Any	Total població	Estrangers	Autòctons
2000	29.154	875	28.639
2009	37.386	7.447	29.939

Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

d'estrangers del total (81,89%). La resta tenen valors inferiors al 5% del total d'estrangers: Torregrossa en té el 4,32%, Ivars d'Urgell n'ha reduït el seu percentatge fins a situar-se al 4,18%. Cal destacar que l'increment de població ha estat provocat en bona mesura per l'aportació d'efectius dels immigrants. Pel que fa a l'impacte de la immigració sobre el total de població, aquest també s'ha produït. Destaca Mollerussa, que ha doblat el percentatge d'estrangers de l'any 2004 (13,47%) al 2009 (26,54%), Bellvís, que també ha viscut aquest fenomen, 9,47% (2004) i 20,54 (2009). La resta de municipis també han augmentat el percentatge de nous sobre el total de població: destaquen Bell-lloc, que l'ha multiplicat per tres (5,46% el 2004 i 14,71% el 2009) i Linyola, que gairebé l'ha duplicat (8,78% i 14,6%, en 2004 i 2009 respectivament).

Masculinització del fenomen migratori

La comarca del Pla d'Urgell presenta una equitat pel que fa al percentatge d'homes i dones de nacionalitat espanyola 50,1% i 49,9% respectivament. Per contra, la població resident amb nacionalitat estrangera té un percentatge molt superior d'homes (57,9%) respecte les dones (42%). Aquest fet radica en el seu origen, ja que segons la seva procedència seran les persones del gènere masculí o femení aquelles que iniciaran el procés migratori familiar.

Si analitzem amb detall d'on procedeixen els immigrants del Pla d'Urgell, la majoria vénen de Romania (31,4%) i el Marroc (25,2%), dos col·lectius que representen més del 50% del total. La resta de països a destacar serien Senegal, Colòmbia, Polònia i Algèria. Encara que hi ha 65 nacionalitats més, aquestes tenen valors inferiors al 3%.

Composició per edats de la població estrangera

Els grups de joves estrangers entre 15 i 44 anys són els més representats en el conjunt de la població i arriben al 69,10% del total, mentre que els autòctons són el 38,4%.

El paper rejuenidor de la immigració també s'observa en la població de nacionalitat estrangera de 0 a 14 anys, la qual concentra el 19,4% en aquesta edat. Pel que fa als majors de 60 anys són l'1,6%.

Conclusió: l'estructura per sexe i edat de la població estrangera correspon a una piràmide jove, pròpia de les migracions predominantment econòmiques.

Distribució municipal. 2004					Distribució municipal. 2008				
Pla d'Urgell					Pla d'Urgell				
		Població estrangera					Població estrangera		
	Població	total	% vert.	% sobre		Població	total	% vert.	% sobre
Mollerussa	11.087	1.493	50,8	13,47	Mollerussa	13.675	3.630	57,49	26,54
Ivars d'Urgell	1.806	227	7,72	12,57	Bellvis	2.468	507	8,03	20,54
Torregrossa	2.285	224	7,62	9,8	Linyola	2.781	406	6,43	14,6
Linyola	2.529	222	7,55	8,78	Bell-lloc d'Urgell	2.413	355	5,62	14,71
Bellvis	2.207	209	7,11	9,47	Torregrossa	2.237	273	4,32	12,2
Golmés	1.443	123	4,19	8,52	Ivars d'Urgell	1.747	264	4,18	15,11
Bell-lloc d'Urgell	2.126	116	3,95	5,46	Golmés	1.661	221	3,5	13,31
Barbens	818	74	2,52	9,05	Palau d'Anglesola, el	2.050	133	2,11	6,49
Palau d'Anglesola, el	1.775	47	1,6	2,65	Barbens	890	128	2,03	14,38
Miralcamp	1.280	40	1,36	3,12	Miralcamp	1.405	97	1,54	6,9
Fondarella	741	37	1,26	4,99	Vilanova de Bellpuig	1.157	89	1,41	7,69
Vilanova de Bellpuig	1.116	36	1,22	3,23	Vila-sana	667	56	0,89	8,4
Vila-sana	547	29	0,99	5,3	Fondarella	811	51	0,81	6,29
Castellnou de Seana	710	26	0,88	3,66	Poal, el	649	44	0,7	6,78
Poal, el	645	22	0,75	3,41	Sidamon	727	32	0,51	4,4
Sidamon	642	14	0,48	2,18	Castellnou de Seana	731	28	0,44	3,83
Pla d'Urgell	31.757	2.939	100	9,25	Pla d'Urgell	36.069	6.314	100	17,51

Font: Idescat

Perfil de la població empadronada al PLA D'URGELL

Xifres provisionals a 1 de juliol de 2009

POBLACIÓ TOTAL	Total		(80,1%) Nacionalitat espanyola		(19,9%) Nacionalitat estrangera	
	37.386	100,0	29.939	100,0	7.447	100,0
Sexe						
Homes	19.300	51,6	14.990	50,1	4.310	57,9
Dones	18.086	48,4	14.949	49,9	3.137	42,1

Font: Idescat

Nacionalitat	Total	%	Homes	Dones
Romania	2.339	31,4	1.262	1.077
Marroc	1.877	25,2	1.133	744
Senegal	469	6,3	391	78
Colòmbia	383	5,1	192	191
Polònia	359	4,8	172	187
Algèria	260	3,5	161	99
Xina	189	2,5	102	87
Perú	180	2,4	94	86
Bulgària	147	2,0	87	60
Mali	121	1,6	102	19
Ucraïna	116	1,6	60	56
Equador	86	1,2	41	45
Gàmbia	81	1,1	71	10
Guinea (Conakri)	75	1,0	56	19
Portugal	71	1,0	53	18
Itàlia	67	0,9	38	29
Rússia	65	0,9	7	58
Brasil	63	0,8	19	44
Eslovàquia	59	0,8	37	22
Xile	43	0,6	21	22
Argentina	39	0,5	19	20
Lituània	23	0,3	12	11
Bolívia	22	0,3	9	13
França	22	0,3	7	15
República Txeca	22	0,3	15	7
Altres 46 nacionalitats	269	3,6	149	120

Font: Idescat

		Total		Nacionalitat espanyola		Nacionalitat estrangera	
POBLACIÓ TOTAL		37.386	100,0	29.939	100,0	7.447	100,0
Ecat	0 a 14	5.709	15,3	4.266	14,2	1.443	19,4
	15 a 29	6.787	18,2	4.596	15,4	2.191	29,4
	30 a 44	9.829	26,3	6.874	23,0	2.955	39,7
	45 a 59	6.801	18,2	6.017	20,1	784	10,5
	60 a 74	4.530	12,1	4.436	14,8	94	1,3
	75 i més	3.825	10,2	3.806	12,7	19	0,3

Font: Idescat

Quan parlem d'immigració estrangera, hem de tenir en compte els canvis normatius recents i la incorporació de nous països a la Unió Europea (Romania, Bulgària, etc.). En el conjunt de la comarca els estrangers comunitaris són el 42,15% del total, mentre que els extracomunitaris són el 57,85%. Col·lectius com els romanesos tenen molta presència a la zona i són el més nombrós de tots; un de cada tres estrangers residents procedeix de Romania.

2. EFECTES ECONÒMICS DE LA IMMIGRACIÓ ESTRANGERA

Generalment, quan s'estudia l'activitat econòmica, l'anàlisi s'ha d'abordar des de tres plans: el de la producció, el de la distribució de la renda i el del consum. En altres paraules: com intervenen i quanta és l'aportació dels immigrants al procés de producció, generació de rendes i demanda agregada de l'economia? Aquestes són les qüestions a plantejar. Així que l'èmfasi sobre l'impacte fiscal i sobre el mercat de treball, que centren la major part de les anàlisis teòriques i empíriques, no deixa de ser una visió important però parcial de l'assumpte a debatre.

Una anàlisi dels efectes de la immigració en un territori ha d'incorporar les seves conseqüències als llocs d'origen, a causa de l'ús de les remeses a les famílies, dels canvis al seu mercat de treball, dels retorns o de la fuga de capital humà i de la direcció que prenen els canvis demogràfics, econòmics, sociològics i polítics del territori de procedència dels immigrants. Aquests processos poden donar lloc a l'estancament demogràfic i l'empobriment del lloc d'origen (com ha ocorregut en les migracions camp-ciutat) i, per tant, que se segueixi polaritzant la localització de l'activitat econòmica als territoris receptors, o bé poden contribuir al desenvolupament del territori emissor i, per tant, revertir-se el procés i ser font d'exportacions i inversions del país d'acollida.

Aquests serien els punts més importants de l'impacte dels estrangers en l'economia nacional dels països de destí:

- a) Els estrangers, com els nacionals, contribueixen a la producció de béns i serveis amb la seva incorporació al mercat de treball.
- b) L'anàlisi de l'efecte de la població immigrant exigeix el coneixement detallat de la situació concreta que travessa cada cohort d'edat en cada mercat local i professional.
- c) L'impacte no és el mateix quan es produeix la substitució d'un nadiu per un immigrant que quan hi ha una addició neta per la creació de nous llocs de treball
- d) Els immigrants redistribueixen la renda directa en benefici dels nadius
- e) En ocupar llocs amb baixa remuneració i molt precaris, els nadius tenen més possibilitat de mantenir alts els seus sous o els seus beneficis empresarials
- f) Contribució a les arques públiques: cotitzacions a la Seguretat Social i IVA, impost de la renda.
- g) Estan disposats a treballar per rendes menors i a produir per abastir el segment de consumidors de menor poder adquisitiu i contenir el nivell general de preus.

Pel que fa a la comarca, aquest impacte ha estat positiu i, encara que sense tenir dades oficials de l'abast d'aquest fenomen sobre el territori, observem el creixement i la consolidació d'activitats econòmiques relativament recents promogudes per població nouvinguda: hi trobaríem cafeteries, locutoris, carnisseries àrabs Hala'l, basars, entre d'altres. Activitats que evidencien la capacitat de la immigració de crear autoocupació i riquesa, de vegades per iniciativa pròpia o d'altres com a resposta a les dificultats que es troben per accedir al mercat laboral en general.

L'autoocupació de la població d'origen immigrant posa de manifest que la immigració, lluny de tractar-se d'una categoria social homogènia, és diversa pel que fa a projectes, situacions i condicions socials (Aramburu, 2002). Quan es tracta d'iniciatives empresarials, trenquem amb l'estereotip de l'immigrant genèric com a subjecte social representat i construït a través d'imatges preconcebudes de pobresa, marginalitat i delinqüència (Cavalcanti, 2007).

3. IMPACTE SOCIAL

Davant aquesta nova realitat social, cal que les administracions públiques no només adaptin els serveis públics a una societat amb més població sinó també més diversa, amb la finalitat de mantenir el grau de benestar social aconseguit fins al moment, sense que es produeixi un trencament de la cohesió social. En aquesta línia ha de ser capaç, juntament amb el suport dels actors socials, de mantenir les fites aconseguides però marcant-se uns reptes de cara al futur més immediat:

- a) Preservar el principi d'universalitat.
- b) Adequar els recursos de personal i econòmics a la realitat social existent intentant anticipar-se a les demandes socials
- c) Consolidar al despesa pública social
- d) Dimensionar els serveis públics i garantir-ne l'accés a totes les persones.

En aquest context, la inscripció al padró municipal esdevé una de les principals vies per respondre a aquesta situació i ajudar a la integració. Per aquest motiu cal unificar els requisits que es demanen als ciutadans a tots els municipis per poder inscriure-s'hi. També seria positiu crear un servei universal d'acollida que oferís a les persones nouvingudes la informació necessària després de l'arribada.

4. CONCLUSIONS

L'arribada de persones estrangeres a les nostres contrades s'ha convertit en un fet habitual de caire estructural que difícilment serà eliminat a través de legislacions restrictives en matèria d'estrangeria. I és que mentre en els països d'origen les condicions socials i econòmiques no millorin, i les d'aquí, encara que continuïn com ara, siguin millors, la motivació i la necessitat per emigrar no desapareixeran.

La comarca del Pla d'Urgell, igual que altres indrets de Catalunya, ha viscut aquest fenomen amb intensitat en els darrers anys. Les administracions locals, amb el suport del Consell Comarcal i la Generalitat, han fet front a aquesta nova realitat social que demanava serveis públics molts concentrats a la capital comarcal, Mollerussa, i als municipis més grans, on s'apleguen la major part dels estrangers nouvinguts.

En aquest context, les polítiques dissenyades per a la immigració (a escala local, comarcal o autonòmica) han de partir de la base de la necessitat de veure els immigrants, no com a treballadors convidats, sinó com a ciutadans que decideixen viure amb nosaltres. Aquesta concepció és la que obliga a un esforç especial d'integració en tots els ordres (urbanístic, social, escolar...).

Un cop l'actual crisi de la construcció s'acabi i es normalitzi la situació econòmica, el mercat de treball tornarà a necessitar mà d'obra i amb els nadius no n'hi haurà suficient. En aquest sentit cal una política d'integració basada en la distribució equitativa dels recursos i serveis, sobretot en aquelles localitats, zones o barris on hi ha més població immigrada. En el cas de la comarca del Pla d'Urgell, serien Mollerussa, Bellvís, Linyola, Bell-lloc d'Urgell i Torregrossa.

BIBLIOGRAFIA

- ARAMBURU, M. (2002): «Los comercios de inmigrantes extranjeros en Barcelona y la recuperación del inmigrante como categoría social». *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Universitat de Barcelona, vol VI, núm. 198 (en línia).
- CAVALCANTI, L. (2007): «Negocios étnicos: importación y repercusiones de una categoría» dins Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (2007). *Anuario Estadístico de Inmigración 2009*. Madrid: MTAS (en línia: www.mtas.es).
- Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT). Padró municipal d'habitants. Barcelona (en línia: www.idescat.cat).
- Instituto Nacional de Estadística (INE). Padrón municipal de habitantes. Madrid: (en línia: www.ine.es).
- SANTAMARIA, E. (ed) (2008): *Los retos epistemológicos de las migraciones transnacionales*. Barcelona: Ed. Antrophos.